

особистості засудженого, підвищення ним кримінального досвіду, десоціалізації.

Отже, чим менше засуджені адаптуються до умов перебування в сьогоднішньому пенітенціарному закладі, тим більше в них шансів на ресоціалізацію, і навпаки, чим краще вони адаптуються до умов перебування в місцях позбавлення волі, тим важче їм повернутися до життя на волі.

Богатирьов А.І.,

головний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії,
науково-дослідного центру ІКВС
НАВС, здобувач кафедри юридичної
психології НАВС

ГЕНЕЗИС МОРАЛІ ЯК ЧИННИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ

Дотримання нормативності співробітником виправної колонії засноване не лише на зовнішньому впливі виконання ним службових обов'язків, але й може бути внутрішньою стороною його діяльності. Можливість внутрішнього засвоєння моралі та права як імперативів, зумовлюється саме тим, що вони є загальноприйнятими цінностями. Згодом ціннісна орієнтація сама стає одним із способів регуляції поведінки. Саме тому, важливим етапом вивчення феномену професійної деформації у співробітників виправних колоній є необхідністю дотримання ними у повсякденній службовій діяльності норм моралі..

Мораль є специфічними феноменом життя людей, що визначає соціальні цінності перехідних епох і станів. Вони “по праву вважаються вищими, тому що багато в чому визначають поведження людини в інших системах цінностей”. Моральні цінності за часом виникнення передують появі правових, оскільки генезис перших значною мірою детермінує появу інших. Зокрема, німецький філософ Г. В Гегель, характеризуючи сенс моралі, робить це, передусім, за допомогою слова самовизначення, а не слів самоздійснення чи самовдосконалення.

Ціннісні установки людей упродовж всієї історії людства постійно змінюються й еволюціонують. “Цей процес, з одного боку, детермінований культурно-історичними, науково-технічними та іншими реаліями, а з другого, залежить від суб'єктивних схильностей індивідів, їхніх потреб і бажань дотримуватися аксіологічних орієнтирів свого часу”. У свою чергу, кожній суспільно-економічній формації відповідає

визначений тип моральності: родинна моральність первіснообщинного ладу, глибока рабовласницька залежність, феодалний патерналізм, капіталістичний еквівалент моральної плати, декларована гармонія особистих і суспільних інтересів сучасного українського соціуму.

Відносна ж самостійність моральності виражається в тому, що її розвиток на окремих історичних етапах може визначатись також індивідуально-особистісними закономірностями. Соціальна детермінація моральності є передовим механізмом у системі “соціально-економічні умови – моральні імперативи” та відповідає суспільним інтересам. Саме задоволення актуальних потреб здійснюється в діяльності людей і породжує різні надбудовні відносини, регламентовані зовнішніми імперативами.

Моральні цінності за часом виникнення передують появі правових, оскільки “генезис перших значною мірою детермінує появу інших”. Такий процес обумовлений розвитком соціально-економічних відносин. Проте не тільки економіка виступає підвалиною соціальної диференціації. У перехідні періоди історії ускладнюється громадська свідомість, у ній переплітаються її різні форми: правові, моральні, релігійні.

Співробітник виправної колонії досягає можливості завдяки рефлексивній активності розуму, яка самовиявляється існуванням свідомості і висвітлює диференційоване значення суб’єктивної волі під знаком його (значення) поняттєвої ідентифікації. “Самовизначення в моралі, – пише Г.В. Гегель, – треба розуміти як чистий неспокій і діяльність, яка не може прийти до жодного, що є”. Лише в моральних устоях воля тотожна поняттю волі та має своїм змістом лише його”.

На думку А.В. Дулова, тотальною причиною професійної деформації осіб, які здійснюють правосуддя, є “недостатній розвиток морально-правових якостей особи, відсутність необхідного переконання у важливості й відповідальності виконуваної соціальної ролі, недостатньо тверді знання всіх особливостей виконання цієї соціальної ролі”.

Однією з причин негативних змін у свідомості співробітників виправних колоній, котрі в подальшому сприяють виникненню професійної деформації, П.П. Баранов називає повсякденні контакти із правопорушниками та злочинцями, аморальними особами, а також вплив “групових норм, традицій і настроїв іншого життя”, які культивуються в деяких колективах працівників. Ця обставина, на думку автора, породжує фальсифікацію та порушення вимог чинного законодавства, приховування недоліків у виконанні ними службових обов’язків.

Дискусії з приводу моральних і правових цінностей червоною ниткою традиційно проходять через усю філософію моралі та права. Не затихають вони й нині, тому саме сьогодні, на нашу думку, є актуальним

з'ясування сутності та вагомості моралі як чинника професійної деформації у діяльності персоналу Державної пенітенціарної служби України взагалі й виправних колоній зокрема.

Весоловська Н.П.,
старший лаборант кафедри іноземних мов НАВС

ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАРАНЬ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Кримінальне покарання, які застосовуються до неповнолітніх є крайнім вимушеним заходом, що застосовується державою, якщо іншими способами не вдалось запобігти вчиненню чи попередженню вчинення кримінального правопорушення. Відповідно до ст. 98 КК України, основними видами покарань, що можуть застосовуватися до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років є: штраф; громадські роботи; виправні роботи; арешт; позбавлення волі на певний строк. Як додаткові можуть також застосовуватися такі види покарань, як штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КК «покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами». Досягненню цілей покарання служить реалізація принципу індивідуалізації покарання. Як зазначає М.О. Шнейдер, індивідуалізація покарання означає відповідність покарання небезпеці злочинця, що визначається не тільки характером злочину, а й особливостями його вчинення, а також особою злочинця і ступенем його вини.

У неповнолітніх осіб, які вчинили злочин, під час покарання має сформуватись негативна оцінка не тільки до свого діяння, але й взагалі до вчинення суспільно-небезпечних діянь передбачених КК України, а також стійка позитивна суспільна установка, що має утримувати її від вчинення правопорушень. Покарання неповнолітніх осіб повинні містити в собі перш за все виховний характер. При визначенні міри відповідальності неповнолітньому враховується, таким чином, не тільки сама особистість, а й характер вчиненого злочину.

Аналіз правозастосовної практики, яка склалася в Україні, свідчить про те, що при засудженні до покарання у виді позбавлення волі неповнолітній відривається від життя в нормальних умовах, ізолюється від суспільства, потрапляє в обстановку, яка різко відрізняється від життя на волі, де можливість залучення до антигромадських стереотипів